

Erkki Liikanen, pääjohtaja, Suomen Pankki

Puhe Tarton yliopistossa 30.5.2012

SYVÄN TAANTUMAN PITKÄ VARJO: NUORISOTYÖTTÖMYYS

Työttömyys poliittisen keskustelun ytimeen

Rahoituskriisi on nostanut työttömyyden takaisin poliittisen keskustelun ytimeen Euroopassa ja muualla. Euroalueelta on hävinnyt lähes 4 miljoonaa työpaikkaa kriisin puhjettua vuonna 2008, ja työllisten määrä alittaa edelleen kriisiä edeltäneen määrän 3 miljoonalla hengellä.

Erot työttömydessä ja nuorisotyöttömydessä...

Tuntuvien kokonaislukujen taustalla on suuria eroja maiden ja työntekijäryhmien välillä. Joissakin euroalueen maissa työttömyys on lisääntynyt dramaattisesti, kun taas toisissa työmarkkinoiden sopeutus on jäänyt odotettua vähäisemmäksi. Yhtäältä nämä erot heijastavat maiden kohtaamien sokkien luonnetta, toisaalta eroja työmarkkinainstituutioissa ja -politiikassa.

...heijastavat sokkeja ja instituutioita

Sokit ja instituutiot selittävät myös kriisin ehkä huolestuttavinta ilmentymää työmarkkinoilla: nuorisotyöttömyyden kasvua ennätyslukemiin. Espanjassa ja Kreikassa puolet nuoresta työvoimasta (15–24-vuotiaat) on työttömänä, Irlannissa kolmasosa. Virossa nuorisotyöttömyysaste on tällä hetkellä 25 % (joskin se oli suurimmillaan 40 % vuonna 2010). Samalla nuorisotyöttömyys on joissakin maissa lisääntynyt kuitenkin vain vähän, ja Saksassa nuorisotyöttömyysaste on jopa laskenut tähänhetkiseen 8 prosenttiin.

Aiempi keskustelu sokeista ja instituutioista jälleen ajankohtaista

Tämän viimeaikaisen kehityksen vuoksi keskustelu sokkien ja instituutioiden vuorovaikutuksesta Euroopan työttömyyden kasvun ja sen sitkeyden taustalla näyttää jälleen hyvin ajankohtaiselta.

IMF:n pääekonomisti, ja tuolloin MIT:n professori, Oliver Blanchard esitti vuonna 2000 Harry Johnson -luennollaan ja Justin Wolfersin kanssa kirjoittamassa artikkelissaan (Blanchard & Wolfers 2000), että sokkien ja instituutioiden vuorovaikutus on keskeinen tekijä, joka selittää niin Euroopan työttömyyden kasvua kuin sen maakohtaista heterogeenistä kehitystäkin 1960-luvulta lähtien.

Lars Ljungqvist ja Thomas Sargent (1998) katsoivat, että syynä Euroopan korkeaan työttömyyteen 1980-luvulta lähtien on ollut hyvinvointivaltioiden heikentynyt kyky selviytyä talouden suurista heilahteluista, joita ovat mm. käynnissä oleva rakennemuutos teollisuudesta palveluihin, uuden

informaatiotekniikan käyttöönotto ja nopeasti muuttuva maailmantalouden tila.

Assar Lindbeck ja Dennis Snower (2001) tutkivat insider-outsider-teoriassaan, miksi työmarkkinat ovat jakautuneet ”hyviin työpaikkoihin” (joissa on suhteellisen suuret palkat ja korkea työsuhdeturva) ja ”huonoihin työpaikkoihin”. Lindbeck ja Snower tutkivat myös, miten erityyppiset työvoiman vaihtuvuuteen liittyvät kustannukset antavat sisäpiirin työntekijöille markkinavoimaa, miten nämä käyttävät tätä voimaa omaksi edukseen (esim. puskemalla palkkoja ylöspäin), miten heidän toimintansa vaikuttaa ulkopiirin työntekijöihin ja päinvastoin. Lindbeck ja Snower arvioivat myös, miten sisä- ja ulkopiirin työntekijöiden välinen suhde vaikuttaa työllisyyteen, työttömyyteen ja muuhun kokonaistaloudelliseen toimintaan.

**Euroopan
nuorisotyöttömyyden
taustalla vaikuttavat sokit
ja instituutiot**

**Merkittäviä kustannuksia
sekä yksilöille että
yhteiskunnalle**

**Keskeinen huolenaihe
Euroopan maissa, joiden
ongelmana heikkenevä
julkisen talous,
kilpailukykyasiat ja
väestön ikääntyminen**

Tänään aion käsitellä Euroopan nuorisotyöttömyysongelman taustalla olevia sokkeja ja instituutioita. Nuorten työttömien työntekijöiden sijoittuminen uusiin työpaikkoihin on Euroopan poliittisten päättäjien keskeinen ongelma, koska pitkäkestoinen työttömyys työuran alkuvaiheessa aiheuttaa huomattavia lyhyen ja pitkän aikavälin kustannuksia sekä yksilötasolla että yhteiskunnalle. Välittömien tuotannon menetysten lisäksi kustannuksiin voi kuulua työvoiman osaamistason rapautuminen, tuottavuuden ja palkkojen heikkeneminen sekä pysyvä potentiaalisen tuotannon lasku (tai NAIRUn nousu) tulevina vuosina. Nämä kustannukset ovat erityisen huolenaihe Euroopassa, jossa maat kamppailevat heikkenevien julkisten talouksien, kilpailukykyongelmien ja väestön ikääntymisen kanssa.

**Hyvin toimivat
työmarkkinat tehostavat
rahapolitiikan välittymistä**

Työmarkkinoiden toimivuus vaikuttaa myös siihen talouden toimintaympäristöön, jossa rahapolitiikkaa harjoitetaan. Joustavat ja hyvin toimivat työmarkkinat tehostavat rahapolitiikan välittymistä ja luovat toimintaympäristön, joka helpottaa hintavakauteen tähtäävän EKP:n rahapolitiikan harjoittamista.

Miksi nuorisotyöttömyys on yleisesti suurempaa kuin muiden ikäryhmien työttömyys?

**Nuorisotyöttömyys on yli
kaksinkertaistunut
joissakin maissa**

Nuorisotyöttömyyden kasvu kriisin aikana on ollut häkellyttävää. Vuoden 2011 lopussa euroalueen nuorten (16–24-vuotiaat) kokonaistyöttömyysaste oli yli 20 %.

Joissakin maissa nuorisotyöttömyys on kuitenkin yli kaksinkertaistunut kriisin aikana. Espanjassa se on noussut 19 prosentista 51 prosenttiin, Kreikassa 23 prosentista 50 prosenttiin, Irlannissa 9 prosentista 31

prosenttiin ja Virossa 7 prosentista tähänhetkiseen 25 prosenttiin (huipussaan se oli 40 % vuoden 2010 ensimmäisellä neljänneksellä). Vaikka nuorisotyöttömyys ei ole kasvanut yhtä dramaattisesti Italiassa ja Portugalissa, näissäkin maissa kasvu on ollut tuntuvaa.

Toisaalta nuorisotyöttömyysaste on noussut joissakin maissa samaan aikaan vain vähän. Saksassa se on jopa laskenut 11 prosentista 8 prosenttiin.

Nuorisotyöttömyys on korkeaa yli suhdanteiden...

Nuorisotyöttömyys on korkeampaa kuin muiden ikäryhmien työttömyys myös yli suhdanteiden. Keskimäärin nuorisotyöttömyysaste on euroalueella yli kaksi kertaa korkeampi kuin euroalueen kokonaistyöttömyysaste. Italiassa ja Ruotsissa se on yli kolme kertaa korkeampi kuin yleinen työttömyysaste. Nuorisotyöttömyys on kasvanut voimakkaasti kriisin aikana, mutta se on myös rakenteellinen ongelma. Tämä tulisi pitää mielessä politiikkatoimenpiteiden suunnittelussa.

...myös rakenteellinen ongelma

Nuoret työntekijät työvoimapuskurina

Nuoret ovat työmarkkinoilla muita ikäryhmiä haavoittuvammasa asemassa. Nuoria myös käytetään helposti työvoimapuskurina, kun yritykset sopeuttavat työvoimaansa. Nuorten korkeaa työttömyyttä selittävät niin nuorten ominaisuudet suhteessa muihin ikäluokkiin kuin työmarkkinoiden käytännöt ja työmarkkinainstituutiotkin.

Nuoret työntekijät ovat muita ikäryhmiä heikommassa asemassa niin työllistymisen kuin irtisanomisten suhteen. Nuorilla on vähän tai ei lainkaan työkokemusta. Erityisesti heillä on vähän yritys kohtaista osaamista. Työmarkkinoille siirtyvien työttömyysaste on yleensä korkea, koska siirtymiseen opinnoista työelämään sisältyy kitkaa (esim. kokemattomuus työpaikan etsinnässä). Nuorten työsuhteet ovat usein määräaikaisia, ja yritysten käyttäessä ”last-in-first-out” sääntöjä nuoret ovat ensimmäisinä irtisanottavien listalla.

Ikäryhmiä eri tavoin kohtelevat työmarkkinainstituutiot rankaisevat usein nuoria työntekijöitä. Etenkin kaksijakoisen, työsuhteen kestosta riippuvan työsuhdeturvalainsäädännön (esim. irtisanomiskustannukset Italiassa ja Espanjassa) on yleisesti katsottu olevan tärkeä tekijä nuorisotyöttömyyden huomattavaan nousuun kriisin aikana esim. Espanjassa. Määräaikaisten työsuhteiden lopettamisen helppous jatkuviin työsuhteisiin verrattuna on johtanut tilanteeseen, jossa määräaikaisessa työsuhteessa olevat nuoret voidaan irtisanoa ilman kustannuksia, kun taas jatkuvassa työsuhteessa olevat vanhemmat työntekijät saavat enimmäkseen pitää työpaikkansa.

Nuoret ovat myös tyypillisesti yliedustettuja suhdanneherkillä toimialoilla, kuten rakennussektorilla. Tämäkin on heijastus työmarkkinainstituutioiden kaksijakoisuudesta Euroopan maissa.

Kriisin toimialakohtaiset sokit ovat kohdistuneet etenkin nuoriin

Työttömyyden ja nuorisotyöttömyyden kasvu on ollut voimakkainta maissa, joissa oli merkittäviä tasapainottomuuksia ennen kriisiä, kuten kilpailukyvyn kroonista heikentymistä tai rakennussektorin ylikuumeneminen.

**Rakennussektorin
romahdus Espanjassa,
Irlannissa ja Virossa...**

**...johti massiivisiin
työpaikkojen menetyksiin**

Kriisiä edeltävinä vuosina rakennussektori veti puoleensa paljon työvoimaa ja nuoret olivat yliedustettuja tällä kasvavalla toimialalla. Esimerkiksi Espanjassa opintojen keskeyttäminen ja siirtyminen töihin rakennustyömaille oli suurimittainen ilmiö. Ylikuumenneen rakennussektorin myöhempi romahtaminen Espanjassa, Irlannissa ja Virossa johti massiivisiin työpaikkojen menetyksiin. Irlannissa ja Espanjassa rakennussektorilta hävisi noin 50 % kaikista menetetyistä työpaikoista. Suhdannehuippuun verrattuna Espanjan rakennussektorilta on hävinnyt 1,1 miljoonaa työpaikkaa, Irlannin rakennussektorilta 160 000 työpaikkaa. Työpaikkojen häviäminen kohdistui etenkin nuoriin, koska näissä maissa rakennussektori työllisti suuren määrän nuoria.

Slovakiassa, Sloveniassa ja Italiassa suurin osa työpaikoista hävisi teollisuudesta, ja alan työpaikkoja hävisi merkittävästi myös Virossa ja Espanjassa.

**Tilapäinen vientisokki
Saksassa ja Suomessa...**

**...työvoiman sopeutus
työtuntien kautta**

Saksassa ja Suomessa kriisi näkyi sitä vastoin lähinnä vientisektorilla, kun taas kotimainen kysyntä pysyi suhteellisen vahvana. Kansainvälisen kaupan taantuma jäi varsin lyhykestoiseksi, minkä vuoksi yritykset pystyivät hamstraamaan työvoimaa turvatakseen työvoiman saannin jatkossa. Työvoiman sopeutus tapahtui pikemminkin työtuntien kuin työntekijöiden määrän kautta, mikä hillitsi työttömyyden kasvua. Toisin kuin rakennussektorilla, vientisektorilla työpaikkojen häviäminen ei kohdistunut erityisesti nuoriin, koska teollisuustuotannossa nuorten osuus työvoimasta on suurin piirtein sama kuin heidän osuutensa koko työvoimasta.

**Asuntomarkkinakupla ja
luottolama johtivat
voimakkaampiin
kotimaisiin häiriöihin ja
pysyvämpiin
rakenteellisiin muutoksiin
kuin tilapäinen vientisokki**

Työmarkkinavaikutukset ovat riippuneet olennaisesti sokin lähteestä. Vientisokki kriisin ensimmäisinä vuosineljänneksinä oli tilapäinen, ja siksi yritykset pystyivät pitämään henkilöstöä palveluksessa ennakoidessaan maailmankaupan elpymistä. Asuntomarkkinakuplan puhkeaminen ja luottolama johtivat voimakkaampiin kotimaisiin häiriöihin, pysyvämpiin rakenteellisiin muutoksiin ja epävarmuuteen, minkä vuoksi yritykset ovat aiempaa haluttomampia ja kykenemättömpiä pitämään henkilöstöä palveluksessaan.

Toimialakohtaiset sokit ja työvoiman uudelleensijoittuminen

Kriisin jälkeen tarve työvoiman sijoittumiseen uusiin työpaikkoihin on kasvanut. Tämä on koskenut etenkin Espanjaa ja Irlantia, missä kaikkein eniten kärsineiden toimialojen (rakentaminen) kasvunäkymät ovat heikot.

Työvoiman uudelleensijoittuminen on hidasta

Vapautuneen työvoiman siirtyminen kasvukykyisemmille sektoreille aloilta, joilla työpaikkoja on pysyvästi menetetty, voi olla hidasta myös kasvavissa talouksissa. Se on sitäkin vaikeampaa hitaan kasvun oloissa. Espanjassa työvoiman uudelleensijoittumista vaikeuttaa nuorten alhainen koulutustaso, koska nousukauden aikana moni nuori jätti koulutuksensa kesken siirtyäkseen töihin rakennustyömaille.

Työvoiman uudelleensijoittumispaineita on myös teollisuudessa. Jo ennen kriisiä työllisten määrän trendi on ollut Euroopassa laskeva jo pitkään. EU27-alueelta on hävinnyt 5,8 miljoonaa teollisuustuotannon työpaikkaa vuoden 2000 jälkeen. Työmarkkinoiden pitkäkestoinen heikkous ja työvoiman hidas uudelleensijoittuminen kasvukykyisille sektoreille on haitallista niin työntekijöiden tuottavuuden kuin työn tarjonnankin kannalta. Etenkin nuorten työpanoksen menettämällä on kauaskantoiset seuraukset.

Rakenteelliset muutokset syynä syvien taantumien ehkä huomattavan suuriin ja sitkeisiin työllisyysvaikutuksiin

Reinhartin ja Rogoffin (2009) mukaan syvien taantumien aikana tapahtuneet talouden rakenteelliset muutokset ovat yksi syy taantumien suuriin ja pitkäaikaisiin työllisyysvaikutuksiin. Tarve uudelleensijoittaa työttömiä työntekijöitä toisille toimialoille viittaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmiin, joiden vuoksi työttömyys tulee olemaan aiempaa sitkeämpää tulevana vuosina. Kohtaanto-ongelma ilmenee jo Beveridge-käyrän siirtymisenä ulospäin euroalueella ja maissa, joissa toimialakohtaiset sokit ovat olleet voimakkaimpia.^{1 2}

Viittaa kohtaanto-ongelmiin...

... ilmenee Beveridge-käyrän siirtymisenä ulospäin

Epäonnistuminen nuorten työntekijöiden uudelleensijoittamisessa merkitsisi yhden sukupolven menettämistä

Nuorisotyöttömyyden suuruuden vuoksi Euroopan talouksilla ei ole varaa epäonnistua nuorten työttömien sijoittamisessa uusiin työpaikkoihin. Jos tässä epäonnistutaan, on vaarana yhden sukupolven menettäminen, minkä hintana on sekä suuria inhimillisiä että makrotaloudellisia kustannuksia.

¹ Bonthuis, Jarvis & Vanhala (2012) ovat havainneet, että euroalueen Beveridge-käyrässä on ollut huomattava siirtymä kriisin puhjettua, mutta maakohtainen kehitys on ollut varsin heterogeenistä. Suurimmat maakohtaiset erot näkyvät Espanjassa, jonka osalta käyrä on siirtynyt merkittävästi ulospäin ja Saksassa, jonka osalta se on siirtynyt sisäänpäin.

² Beveridge-käyrä on yleisesti käytetty mittari, joka kuvaa työmarkkinatilannetta sekä avoimien työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden kohtaamista työmarkkinoilla. Se kuvaa työttömyysasteen ja vakanssiasteen (avoimien työpaikkojen määrä) välistä negatiivista suhdetta suhdannekierron aikana eli talouden kehitystä nousukausista (työttömyysaste laskee ja vakanssiaste nousee) laskukausiin (työttömyysaste nousee ja vakanssiaste laskee). Beveridge-käyrän siirtymät ovat erityisen kiinnostavia kriisien aikana, koska ne heijastavat rakenteellisia muutoksia työttömyys- ja vakanssiasteen välisessä suhteessa.

Työmarkkinoiden kaksijakoisuus asettaa nuoret taantuman etulinjaan

Monissa maissa työmarkkinoiden instituutiot vaikuttavat eri työntekijäryhmiin eri tavoin. Tämä koskee epäilemättä irtisanomissuojaa koskevaa lainsäädäntöä. 1980-luvulta lähtien toteutettujen työmarkkinauudistusten tavoitteena on ollut lisätä työmarkkinoiden joutavuutta Euroopan maissa. Uudistuksilla on pyritty vähentämään korkeaksi noussutta ja sitkeää rakenteellista työttömyyttä Euroopan maissa ja helpottamaan työvoiman siirtymistä kuihtuvilta toimialoilta kasvaville sektoreille.

Osittaiset uudistukset ovat keskittyneet lähinnä määräaikaisten sopimusten joustavuuden lisäämiseen

Nämä osittaiset uudistukset ovat kuitenkin keskittyneet lähinnä määräaikaisten sopimusten joustavuuden lisäämiseen. Näiden uudistusten läpivienti on ollut poliittisesti helpompaa kuin vakinaisten työsopimusten ehtojen muuttaminen (esimerkiksi irtisanomissuojan heikentäminen). Tämä on johtanut työmarkkinoiden kahtiajakautumiseen monissa Euroopan maissa, ei ainoastaan Espanjassa vaan myös Ranskassa, Italiassa, Portugalissa (ja Ruotsissa).

Määräaikaisissa työsuhteissa olevien (tyypillisesti nuorten) työntekijöiden suhteellinen asema on heikentynyt

Kun työmarkkinat ovat jakaantuneet kahtia, määräaikaisten – usein nuorten – työntekijöiden asema on heikentynyt suhteessa vakituiseen työsuhteeseen oleviin (tyypillisesti vanhempiin) työntekijöihin. Uudistukset ovat keventäneet määräaikaisten työsopimusten käyttöä koskevaa sääntelyä, kun taas vakituisten työsuhteiden ehdot on jätetty lähes ennalleen. Määräaikaisten sopimusten käyttöä oli aiemmin rajoitettu muun muassa kausiluonteisiin töihin maataloudessa, turismin parissa ja rakennusalalla, mutta uudistusten jälkeen niiden käyttö myös vakituisiin töihin helpottui.

Määräaikaisten ja vakituisten sopimusten irtisanomiskustannusten väliset erot ovat kasvaneet, ja joissakin tapauksissa määräaikaisten sopimusten irtisanomiseen ei ole liittynyt lainkaan irtisanomiskustannuksia. Määräaikaisten sopimusten päättämistä ei tyypillisesti myöskään ole voinut riitauttaa työtuomioistuimissa.

Määräaikaisten sopimusten käyttö on yleistynyt...

Määräaikaisten sopimusten käyttö on siten yleistynyt työmarkkinauudistusten myötä, mutta maiden välillä on suuria eroja. Espanjassa määräaikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä oli ennen kriisiä noin 30 % (vuonna 2007), Portugalissa 22 % ja Ranskassa 15 %. Eroja selittävät osaltaan erot irtisanomissuojassa. Esimerkiksi Espanjassa vakituiseen työsuhteeseen olevien irtisanomiskustannukset ovat huomattavasti korkeammat ja määräaikaisten sopimusten käyttöä koskevat rajoitukset merkittävästi vähäisemmät kuin Ranskassa.

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

.... ja vaikuttanut erityisesti nuorten asemaan, koska määräaikaiset sopimukset ovat tavallisia nuorten keskuudessa

Työmarkkinoiden kaksijakoisuus on aiheuttanut sen, että työllisyyskokit kohdistuvat erityisesti määräaikaisiin työntekijöihin ja sitä kautta nuoriin

Ongelmana on suuri ero vakinaisten ja määräaikaisten työpaikkojen irtisanomiskustannuksissa ja hyppy kustannuksissa vakinaistamisen yhteydessä

Kynnys työntekijän vakinaistamiseen on korkea

Työttömyys työelämän alkuvaiheessa saattaa jättää pitkälle työuraan ulottuvan varojen palkkakehityksen, tuottavuuden ja työllisyyden kannalta

Työmarkkinoiden dualisoituminen, kahtia jakautuminen on vaikuttanut erityisesti nuorten asemaan, koska määräaikaiset sopimukset ovat tavallisia nuorten keskuudessa. Ranskassa, Ruotsissa ja Espanjassa yli 50 % nuorten työ sopimuksista on määräaikaisia.

Kriisin aikana työttömyyden lisääntyminen on ollut voimakasta etenkin Etelä-Euroopan maissa. Työmarkkinoiden kaksijakoisuus on aiheuttanut sen, että työllisyyskokit kohdistuvat erityisesti määräaikaisiin työntekijöihin ja sitä kautta nuoriin. Espanjassa 88 % irtisanomisista on kohdistunut määräaikaisiin työntekijöihin ja sitä kautta voimakkaasti nuoriin työntekijöihin.

Kahtia jakautumisen keskeiset ongelmat

Työmarkkinoiden kaksijakoisuuden keskeisenä ongelmana on, että määräaikaiset sopimukset eivät toimi ns. ponnahduslautana pysyvään työsuhteeseen. Siirtyminen määräaikaisista sopimuksista vakituisiin on vähäistä, ja työntekijät joutuvat määräaikaisten työsuhteiden kierteeseen, johon sisältyy myös toistuvia työttömyysjaksoja.

Ongelmana on suuri ero vakinaisten ja määräaikaisten työpaikkojen irtisanomiskustannuksissa ja jyrkkä nousu irtisanomiskustannuksissa työpaikan muuttuessa määräaikaisesta vakinaiseksi. Lisäksi määräaikaisten työsuhteiden käyttöä koskevien rajoitusten vähäisyys pahentaa tilannetta.

Koska työnantajan potentiaalisiin irtisanomiskustannuksiin tulee suuri hyppy määräaikaisten työsuhteiden muuttuessa vakinaiseksi, kynnys työntekijän vakinaistamiseen on korkea. Näin on etenkin silloin, kun määräaikaisten työsuhteiden käyttöön liittyy vähän rajoituksia. Määräaikaisia sopimuksia uusitaan tai samaan työpaikkaan vaihdetaan uusia työntekijöitä irtisanomiskustannusten välttämiseksi. Tämä on ollut varsin yleinen tilanne muun muassa Espanjassa viime vuosina.

Korkean ja sitkeän nuorisotyöttömyyden seuraukset

Työttömien nuorten sijoittuminen uusiin työpaikkoihin on pakottava kysymys, sillä pitkäkestoisella työttömyydellä työuran alussa on huomattavia lyhyen ja pitkän aikavälin kustannuksia sekä yksilötasolla että yhteiskunnalle.

Yksilötasolla työttömyys työelämän alkuvaiheessa saattaa jättää pitkälle työuraan ulottuvan varjon. Työttömyyden aiheuttama vähäinen työkokemus työelämän alussa heikentää ansiokehitystä ja tuottavuutta. Lisäksi

määräaikaisten työsopimusten noidankehä vaikuttaa tuottavuuteen, koska sekä työnantajien että työntekijöiden kannustimet sijoittaa koulutukseen ovat vähäiset. Myös heikko kiinnittyminen työmarkkinoille lisää syrjäytymisen ja köyhyyden riskiä.

Makrotason kustannuksia ovat muun muassa menetetty tuotanto, sosiaaliturvakustannusten nousu ja potentiaalisen tuotannon ja yleisen hyvinvoinnin tason heikkeneminen

Makrotasolla nuorisotyöttömyyden välittömiä kustannuksia ovat menetetty tuotanto ja sosiaaliset kustannukset. Tätäkin tärkeämpiä ovat kuitenkin makrotason pitkän aikavälin kustannukset. Heikko työn tuottavuuskehitys yksilötasolla johtaa potentiaalisen tuotannon tason alenemiseen (tai vakaan inflaation työttömyysasteen nousuun) ja yleisen hyvinvoinnin heikkenemiseen.

Nämä kustannukset ovat erityisen merkityksellisiä Euroopan nykytilanteessa, jossa maat kamppailevat julkisen talouden rapautumiseen, kilpailukykyyn ja väestön ikääntymiseen liittyvien ongelmien parissa

Pitkäkestoisen työttömyyden, heikon työmarkkinoille kiinnittymisen ja syrjäytyminen kustannukset, mukaan lukien rikollisuuden lisääntymiseen ja terveyden huononemiseen liittyvät kustannukset, aiheuttavat suuren pitkän aikavälin rasitteen julkiseen talouteen.

Työmarkkinoiden toimivuus vaikuttaa myös siihen taloudelliseen ympäristöön, jossa rahapolitiikkaa harjoitetaan

Nämä kustannukset ovat erityisen merkityksellisiä Euroopan nykytilanteessa, jossa maat kamppailevat julkisen talouden rapautumiseen, kilpailukykyyn ja väestön ikääntymiseen liittyvien ongelmien parissa.

Työmarkkinoiden toimivuus vaikuttaa myös siihen taloudelliseen ympäristöön, jossa rahapolitiikkaa harjoitetaan. Joustavat ja hyvin toimivat työmarkkinat parantavat rahapolitiikan tehokasta välittymistä ja luovat sellaiset taloudelliset edellytykset, jotka helpottavat EKP:n hintavakauteen tähtäävän rahapolitiikan toteuttamista.

Mitä nuorisotyöttömyyden suhteen voidaan tehdä?

Nuorten rakenteellisesti korkea työttömyys ja sen huomattava nousu kriisin aikana voivat selittyä niin nuorten ominaisuuksilla suhteessa vanhempiin työntekijöihin, koulutusjärjestelmän ja työmarkkinoiden instituutioilla kuin kriisin aikaisten sokkien luonteella.

Aina ei ehkä ole mielekästä keskittää politiikkatoimia erityisesti nuoriin

Jos nuorisotyöttömyyden seuraukset ovat pahemmat kuin muun työttömyyden, voi olla perusteltua keskittää toimet erityisesti nuorisoon. Toisaalta monet yleisesti työttömyyden vähentämiseen kohdistetut toimenpiteet vaikuttavat muita enemmän nuoriin työttömiin. Tämän vuoksi usein yleisesti työttömyyden vähentämiseen tähtäävät toimet ovat kaikkein tärkeimpiä nuorten työttömien kannalta. Niitä voidaan täydentää mutta niitä ei voida korvata ainoastaan nuoriin kohdistetuilla toimenpiteillä.

Nuorisotyöttömyyttä voidaan tarkastella nuorten työpanoksen kysynnän ja tarjonnan, työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien ja erityispiirteisiin

liittyvien kysymysten näkökulmasta. Myös suuren nuorisotyöttömyyden sekä rakenteelliset että suhdanneluonteiset näkökohdat on pidettävä mielessä.

(i) Työn tarjonta

Vaihtoehtoisen toiminnan arvo suhteessa työnhakuun ja työssäkäyntiin...

Työn tarjonnan kannalta keskeinen tekijä on palkan ohella vaihtoehtoisen toiminnan arvo työntekijälle suhteessa työnhakuun ja työssäkäyntiin. Työmarkkinoiden instituutioilla ja koulutusjärjestelmällä on keskeinen rooli tämän vaihtoehtoisen toiminnan arvon ja siten työn tarjonnan määräytymisessä. Pitkällä aikavälillä työn tarjonta vaikuttaa merkittävästi talouden potentiaalisen tuotannon määräytymiseen. Tämä korostuu ikääntyvässä yhteiskunnassa.

**Työttömyys-
turvauudistusten tulisi
aktivoida työntekijöitä...**

Anteliaita ja pitkäkestoisia työttömyysturvajärjestelmiä kritisoidaan niiden passivoivasta vaikutuksesta työnhakuun. Tästä syystä monissa maissa on viime aikoina otettu käyttöön työntekijöiden aktivointiin tähtääviä toimenpiteitä. Näitä ovat muun muassa työttömyysturvan tason heikentäminen ja keston lyhentäminen, työn vastaanottovelvollisuutta koskevien sääntöjen tiukentaminen työttömyysturvan pienentämisen tai menettämisen uhalla, vastuu työn etsinnästä ja avustusten tarveharkintaisuus.

**... ja estää tuloloukkujen
syntyminen**

Sosiaaliturvajärjestelmissä syntyy usein tahattomia vaikutuksia, kuten ns. tuloloukkuja, joissa työntekijän ei kannata ottaa vastaan pienipalkkaista tai lyhytkestoista työtä, koska palkkatulojen kasvu johtaa niitä suurempaan tulonsiirtojen menetykseen. Tällöin marginaalivero on efektiivisesti yli 100 %, mikä vähentää työn tarjontaa. Toimia, jotka antavat työntekijälle mahdollisuuden tienata jonkin verran ilman tulonsiirtojen menettämistä, on toteutettu esimerkiksi Saksan Hartz- uudistusten yhteydessä.

**Paluu koulutuksen pariin
huonoina aikoina voi olla
järkevää**

Taantumissa nuoret poistuvat työmarkkinoilta muita ikäryhmiä herkemmin. Monissa tapauksissa nuoret palaavat opiskelun pariin, mikä saattaa olla järkevää valinta, kun otetaan huomioon, että opiskelun vaihtoehtoiskustannus laskee (työn hakemisen odotettu hyöty on vähäisempi matalasuhdanteessa). Myös koulutustason nousu parantaa työntekijän työmarkkinanäkymiä. Koulutukseen siirtymisen edistäminen lisäämällä tilapäisesti koulutuspaikkoja voi olla yhteiskunnallisestikin mielekästä, sillä matalasuhdanteessa opiskelijamäärien kasvun vaihtoehtoiskustannus menetettynä tuotantona on vähäisempi kuin korkeasuhdanteessa.³

³ Tätä näkemystä on puolustanut vuoden 2010 Nobel-palkinnon saaja Christopher Pissarides.

(ii) Työn kysyntä

Nuorten työntekijöiden kysyntään voi liittyä niin suhdanneluonteisia kuin rakenteellisia tekijöitä. Kun työttömyys ja nuorisotyöttömyys johtuu suhdanneluonteisesta kokonaiskysynnän heikkoudesta, työttömät eivät ole vailla työtä oman valintansa seurauksena (ja tarjontaan liittyvät toimet voivat olla suhteellisen heikkoja).

Viime vuosina kokonaiskysyntää on pyritty ylläpitämään elvyttävällä finanssipolitiikalla. Pidemmällä aikavälillä tämä luo ongelmia julkisen talouden kestävyydelle. Finanssipoliittisella elvytyksellä ei välttämättä myöskään puututa taustalla oleviin rakenteellisiin ongelmiin, kuten kilpailukyvyn heikkenemiseen tai taloudessa tarvittavaan rakennemuutokseen.

**Osa työpaikkojen
menetyksistä jää pysyväksi**

Kriisin aikana tuotannon taso on pudonnut entistä alemmalle uralle monissa maissa, ja osa työpaikkojen menetyksistä jää pysyväksi. Toisin sanoen elpyminen ei välttämättä tuo menetettyjä työpaikkoja takaisin. On mahdollista, että työvoimakustannusten on laskettava, jotta työllisyys palaisi kriisiä edeltäneelle tasolle.

**Työntekijän tuottavuus ja
työn kustannus
vaikuttavat työn
kysyntään**

Pidemmällä aikavälillä työn kysynnän kannalta keskeisiä tekijöitä ovat työntekijän tuottavuus ja työn hinta, eli työnantajalle työntekijästä koituvat kustannukset. Palkka on luonnollisesti olennainen osa kustannuksia, mutta lisäksi työnantajalle koituu muita palkkaan liittyviä kustannuksia, mahdollisia koulutuskustannuksia sekä etsintä- ja irtisanomiskustannuksia.

**Palkanmuodostus, joka
johtaa
tuottavuusjakaumaa
kapeampaan
palkkajakaumaan, voi
heikentää nuorten
työllistymistä**

Työn hinta on työntekijälle maksettava palkka. Nuorten työntekijöiden tuottavuus on usein alhaisempi kuin vanhempien, mutta palkka ei aina täysimääräisesti heijasta tätä tuottavuuseroa. Jos työvoiman vähennykset kohdistuvat niihin työntekijöihin, joilla tuottavuuden ja palkan erotus (kannattavuus) on pieni, vähennykset painottuvat ensi sijassa nuoriin työntekijöihin.

Yleensä palkanmuodostus, joka johtaa tuottavuusjakaumaa kapeampaan palkkajakaumaan, voi heikentää nuorten työllistymistä. Tuottavuusjakaumaa kapeampi palkkajakauma voi johtua useista tekijöistä. Näitä ovat muun muassa pyrkimys palkkatasa-arvoon ja palkkaneuvottelujärjestelmät, jotka edustavat keskivertotyöntekijöitä tai ns. sisäpiirityöntekijöitä, sekä minimipalkat. Myös nopea yksikkötyökustannusten nousu (tuottavuuden kasvua nopeampi palkkakustannusten nousu) voi asettaa erityisesti nuorten työpaikat uhanalaisiksi.

Monissa maissa on alennetut minimipalkat nuorille

Minimipalkat koskevat usein vähiten koulutettua ja vähiten tuottavaa työvoimaa, ja nuoret kuuluvat monesti tähän ryhmään. Niinpä minimipalkkojen taso on potentiaalisesti nuorten työllistymisen kannalta tärkeä. Monissa maissa onkin alennetut minimipalkat nuorille, esimerkiksi 80 % minimipalkasta. Alennetulla minimipalkalla on kuitenkin todellista merkitystä ainoastaan sellaisissa maissa, joissa minimipalkalla työskenteleviä työntekijöitä on merkittävästi (kuten esimerkiksi Ranskassa).

Yksi palkkaan liittyvä toimenpide nuorten työllistämisen edistämiseksi on työnantajan sosiaaliturvamaksujen alentaminen kohdennetuille ryhmille, kuten matalan tuottavuuden työntekijöille (usein nuoria). Tässä on toisaalta huomioitava maksujen alentamisen aiheuttamat menetykset julkiselle taloudelle ja niiden korvaaminen muista lähteistä.

Hyviä kokemuksia on saatu sellaisten oppisopimuspaikkojen järjestämisestä, joissa maksetaan minimipalkkaa alhaisempaa palkkaa ja joissa sopimukset sisältävät koulutussitoumuksen työnantajalta.

Irtisanomissuojaa koskevan lainsäädännön kaksijakoisuus heikentää nuorten asemaa

Irtisanomissuojaa koskeva lainsäädäntö kohtelee usein eri työntekijäryhmiä eri tavoin. Erot irtisanomiskustannuksissa määräaikaisten ja jatkuvien työsopimusten välillä ovat monissa maissa suuret. Määräaikaiset sopimukset ovat yleisiä etenkin nuorten työntekijöiden keskuudessa ja voivat ihanteellisesti toimia siltana vakituiseen työsuhteeseen. Määräaikaisten sopimusten asema on kuitenkin heikompi suhteessa jatkuviin sopimuksiin, ja irtisanomiset ovat kohdistuneet määräaikaisiin sopimuksiin. Nuorten asema on siten yleensä heikompi kuin varttuneempien työntekijöiden, koska nuoret ovat yliedustettuina määräaikaisissa sopimuksissa.

Irtisanomiskustannusten tulisi nousta vähitellen työsuhteen kestäessä

Jotta määräaikaiset työsuhteet muuttuisivat vakinaisiksi entistä useammin, vakinaistamisen kynnystä tulisi madaltaa. Ratkaisuksi on ehdotettu, että irtisanomiskustannus olisi vähitellen nouseva työsuhteen kestäessä (esim. Bentolila et al. 2011). Tällöin välttyttäisiin hetkeltä, jossa työnantaja kohtaa suuren muutoksen irtisanomiskustannuksissa jatkaessaan työsuhdetta.

(iii) Kohtaanto-ongelmat ja työvoiman uudelleensijoittuminen

Euroopan talouksien elpyminen ja työvoiman sijoittuminen uudelleen pysyvästi pienentyneiltä toimialoilta elinvoimaisille sektoreille liittyvät kiinteästi toisiinsa ja vaikuttavat Euroopan menestykseen tulevina vuosina.

Euroalueen työttömyyden luonteen ymmärtämisellä on merkittäviä politiikkavaikutuksia. Kun työttömyys on suhdanneluonteista ja johtuu

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

Jos työnantajat ja työntekijät eivät kohtaa, talouden elpyminen tai elvyttävä talouspolitiikka ei todennäköisesti pienennä tällaista rakenteellista työttömyyttä

Kohtaanto-ongelmat edellyttävät toimia, joilla tehostetaan Euroopan työmarkkinoiden toimintaa ja samalla sopeutetaan työntekijöiden osaamista ja suhteellisia palkkoja

Palkka on kannustin

siitä, että uusia työpaikkoja ei synny, talouskasvun elpyminen tai elvyttävä talouspolitiikka yleensä vähentää työttömyyttä. Kun avoinna olevat työpaikat ja käytettävissä oleva työvoima eivät kohtaa, kasvun elpyminen tai elvyttävä talouspolitiikka ei kuitenkaan juuri vaikuta tällaiseen rakenteelliseen työttömyyteen.

Tämä edellyttää toimia, joilla tehostetaan Euroopan työmarkkinoiden kohtaantoa ja samalla sopeutetaan työntekijöiden osaamista ja suhteellisia palkkoja.

Siirtymiseen opinnoista työelämään sisältyy merkittäviä kitkatekijöitä. Työn etsintäpuohjelmat ovat OECD:n mukaan onnistuneet ja olleet kustannustehokkaita niiden nuorten työllistämisessä, joiden on katsottu olevan kyvykkäitä työskentelemään.

Nuorisotyöttömyys on yleensä suurinta vähiten koulutettujen tapauksessa. Riittävällä koulutuksella tai sen puutteella on olennainen vaikutus nuorten mahdollisuuksiin työmarkkinoilla. Peruskoulutuksen loppuunsaattaminen ja toisen asteen tutkinnon hankkiminen ovat vähimmäisvaatimuksia sen varmistamiseksi, että nuori onnistuu saamaan ja pitämään työpaikan sekä oppimaan työpaikassaan. Etenkin syrjäytyneiden nuorten kouluttaminen on onnistunut paremmin perinteisen luokkahuoneen ulkopuolella siten, että nuori toistuvasti altistuu työelämälle ja kartuttaa siten kokemustaan. Saksalaistyyppisten oppisopimusohjelmien on todettu tasoittavan siirtymää opinnoista työelämään.

Palkka on kannustin. Erilaisista työtehtävistä maksettavien suhteellisten palkkojen tulisi heijastaa kysyntää ja tarjontaa ja ohjata nuoria työntekijöitä sellaisille sektoreille ja sellaisiin työtehtäviin, joilla työtä on tarjolla.

Onko "Saksan työmarkkinaihme" oppikirjaesimerkki onnistuneesta uudistuksesta?

Saksassa sekä työttömyys että nuorisotyöttömyys ovat laskeneet edelleen kriisin aikana, ja työttömyysaste on nyt pienimmillään 20 vuoteen eli 6 % ja nuorisotyöttömyysaste 8,5 %.

Vaikka tämä vaikuttava työttömyyskehitys johtuukin osaksi muita euroalueen maita suotuisammasta talouskehityksestä, myös Saksan työmarkkinainstituutiot ovat vaikuttaneet työttömyyden kehittymiseen. Saksan työmarkkinainstituutioiden toimenpiteet ja uudistukset eivät ole kohdistuneet ainoastaan nuoriin, mutta koska nuoret ovat "marginaalilla",

eli työttömyyden muutokset kohdistuvat heihin muita herkemmin, yleiset työmarkkinauudistukset ovat vähentäneet myös nuorisotyöttömyyttä. Saksan keskeiset työmarkkinainstituutiot ja -uudistukset ovat ns. Hartz-uudistukset (2003–2005), maltillinen palkkakehitys, Kurzarbeit eli lyhennetyn työajan järjestelmä ja oppisopimuskoulutusjärjestelmä. Niissä kaikissa on elementtejä, jotka edistävät nuorisotyöttömyyden laskua.

Hartz-uudistukset kohdistuivat sekä työn tarjontaan että kysyntään

Hartz-uudistukset sisälsivät useita toimenpiteitä, joilla pyrittiin vaikuttamaan niin työvoiman tarjontaan kuin kysyntään. Saksan hallitus pyrki aktivoimaan työhakijoita kiristämällä työttömyysturvaa, lyhentämällä työttömyyskorvausten maksukautta, pienentämällä työttömyyskorvauksia sekä erilaisten matalapalkkatöiden ja palkkatukien avulla. Työmarkkinoiden sääntelyä vähennettiin muuttamalla työsuhdeturvalainsäädäntöä ja määräaikaisten sopimuksia koskevia sääntöjä. Työehtosopimukseen lisättiin avaamislausekkeita, mikä lisää työehtojen joustavuutta taloudellisesti vaikeina aikoina. Lausekkeet koskevat mm. työaikojen ja palkkojen joustoa.

Palkkakehitys on ollut maltillista

Palkkakehitys on ollut kaiken kaikkiaan ollut maltillista Saksassa viime vuosina, mikä on edesauttanut työttömyyden laskua. Matalapalkkatöiden määrän kasvu on osaltaan tukenut matalan tuottavuuden työntekijöiden, usein nuorten, työllistymistä.

Kurzarbeit-ohjelmalla on ollut kriisin aikana myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen...

Kun monissa maissa työvoiman sopeutus on tapahtunut pitkälti (määräaikaisten) työntekijöiden määrää supistamalla, on mm. Saksassa supistettu työtunteja ns. Kurzarbeit- (lyhennetyn työajan) järjestelmän avulla. Kurzarbeit-ohjelmassa yritykset vähensivät tilapäisesti työntekijöiden työtunteja ja menetettyjä ansiotulo- ja korvattiin osittain julkisista varoista. Tällä lyhennetyn työajan järjestelyllä on ollut kriisin aikana yleisesti myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen.

...vaikuttanut myönteisesti etenkin vakituisten, tyypillisesti vanhempien, työntekijöiden työllisyyteen

Kurzarbeit-järjestelmä on kuitenkin vaikuttanut myönteisesti etenkin vakituisten, tyypillisesti vanhempien, työntekijöiden työllisyyteen. Määräaikaisten, tyypillisesti nuorten, työntekijöiden työllisyyteen vaikutukset ovat jääneet vähäisemmiksi (Hijzen & Venn 2010). Siten lyhennetyn työajan järjestelyt voivat korostaa ns. insider-outsider-ongelmia Saksan työmarkkinoilla. Toistaiseksi Saksan hyvä suhdannekehitys on pitänyt tämän piilossa.

Lyhennetyn työajan järjestelyt voivat korostaa ns. insider-outsider-ongelmia Saksan työmarkkinoilla Lyhyen tai pitkän aikavälin vaikutukset: nykyinen työllisyys tai rakennejärjestelyt

Lyhennetyn työajan järjestelyissä saatetaan joutua valitsemaan lyhyen aikavälin ja pitkän aikavälin vaikutusten välillä. Vaikka näiden järjestelyjen avulla on onnistuttu estämään työttömyyden kasvua, ne saattavat myös vaikeuttaa työvoiman uudelleensijoittumista talouden eri sektoreilla. Jos näin on, korkeamman työllisyyden lyhyen aikavälin hyödyt saattavat kostautua myöhemmin entistä suurempina rakennejärjestelyinä.

Oppisopimuskoulutus on edesauttanut nuorten pääsyä työmarkkinoille

Saksassa ammatillinen koulutus perustuu oppisopimuskoulutukseen. Noin neljännes työnantajista tarjoaa oppisopimuskoulutusta. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat viettävät n. 3 päivää viikossa yrityksissä osa-aikaisina palkattuina työntekijöinä kahdesta neljään vuoteen. Oppisopimuskoulutuksesta koituvat kustannukset jaetaan yritysten ja julkisen sektorin välillä. On yleistä, että oppisopimustaikat muuttuvat työpaikoiksi koulutusajan päätyttyä.

Saksan vientivetoinen, erikoistuneisiin valmistavan teollisuuden yrityksiin perustuva, talous saattaa soveltua erityisen hyvin oppisopimusjärjestelmälle. Palveluihin järjestelmä saattaa soveltua heikommin. Oppisopimusjärjestelmällä on ollut samantyyppisiä vaikutuksia Alankomaissa ja Itävallassa.

Rahapolitiikka ja työmarkkinoiden toimivuus

Eurojärjestelmän rahapolitiikan ensisijainen tavoite on hintavakaus. EKP:n rahapolitiikka keskittyy euroalueeseen ja EKP:n neuvoston ensisijaisena tavoitteena on hintavakauden säilyttäminen keskipitkällä aikavälillä. Näin rahapolitiikka voi parhaiten edistää kasvua ja työpaikkojen syntymistä euroalueella.

On kuitenkin huomattava, että työmarkkinoiden toimivuus ja rahapolitiikka ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Seuraavilla esimerkeillä voidaan kuvata tätä tiivistä yhteyttä:

Työmarkkinoiden toimivuus vaikuttaa siihen talouden toimintaympäristöön, jossa rahapolitiikkaa harjoitetaan

Työmarkkinoiden toimivuus vaikuttaa siihen talouden toimintaympäristöön, jossa rahapolitiikkaa harjoitetaan. Työvoiman tehon kohdentaminen vähentää talouden potentiaalista tuotantoa ja lyhyellä aikavälillä se rajoittaa vauhtia, jolla talous voi kasvaa luomatta inflaatiopaineita. Uudistukset, jotka lisäävät työmarkkinoiden joustoa niin, että työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen tehostuu, nopeuttaisivat euroalueen talouden potentiaalista kasvuvauhtia tilapäisesti, kunnes korkeampi työllisyysaste olisi saavutettu.

Kysynnän ja tarjonnan tehon yhtensovittaminen saattaa johtaa työvoiman tuottavuuden kasvun ylittäviin yleisiin palkankorotuksiin ja siten aiheuttaa inflaatiopaineita

Euroalueen työmarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen tehostumisen ja palkkajouston lisäämisen tulisi nopeuttaa palkkojen ja hintojen sopeutumista rahapoliittisiin toimiin. Tämä tulisi vähentää rahapolitiikan lyhytaikaisia vaikutuksia reaalityömarkkinoihin. Tämän inflaation ja kasvun välisen lyhyen aikavälin vaihtosuhteen paraneminen helpottaisi EKP:n vakauteen tähtäävän rahapolitiikan harjoittamista.

Työmarkkinoiden pullonkaulat johtuvat kysynnän ja tarjonnan tehostomasta yhtensovittamisesta, ja ne saattavat johtaa myös työvoiman tuottavuuden

kasvun ylittäviin yleisiin palkankorotuksiin ja siten aiheuttaa inflaatiopaineita.

Palkkojen nousupaineita ja palkkojen hajontaa sekä inflaatiopaineita voi syntyä jopa tilanteessa, jossa kokonaistyöttömyys on korkea

Ensisilmäyksellä tämä saattaa vaikuttaa merkityksettömältä tämänhetkisessä tilanteessa, jossa työttömien määrä on suuri. Toimialoittaisen kehityksen vaihtelu ja työttömien joukon koostumus (työtekijöitä supistuvilta sektoreilta, pitkäaikaistyöttömät) saattavat johtaa tilanteeseen, jossa on samanaikaisesti työn ylikysyntää ja ylitarjontaa. Toimialoilla ja ammateissa, joissa on työvoiman puutetta, voidaan esittää suuria palkkavaatimuksia jopa silloin, kun kokonaistyöttömyys on korkea. Siten palkkojen nousupaineita ja palkkojen hajontaa sekä inflaatiopaineita voi syntyä jopa tilanteessa, jossa kokonaistyöttömyys on korkea

Useissa Euroopan maissa myös työmarkkinainstituutiot ovat ruokkineet jakoa työmarkkinoiden sisäpiiriläisten ja ulkopiiriläisten välille (insider/outsider ongelma, vakituiset vanhemmat työntekijät/nuoret määräaikaisten työntekijät): sisäpiiriläiset saattavat asettaa suuria vaatimuksia, kun samanaikaisesti ulkopiiriläisiä irtisanotaan.

Yhteenveto

Sokit ja instituutiot ovat kohdistaneet työllisyyden sopeuttamispaineita erityisesti nuoriin

Sokkien ja instituutioiden vuorovaikutus Euroopan työttömyyden kasvun ja sen sitkeyden taustalla sai 2000-luvun vaihteessa paljon huomiota taloudellisessa tutkimuksessa ja poliittisessa keskustelussa.⁴ Nyt rahoituskriisi on nostanut työttömyyden takaisin poliittisen keskustelun ytimeen Euroopassa. Sokit ja instituutiot ovat kohdistaneet työllisyyden sopeuttamispaineita erityisesti nuoriin, ja nuorisotyöttömyys on noussut ennätyskorkeaksi.

Jos nuorisotyöttömyys pysyy pitkään korkeana, rakenteellisen työttömyyden (ja syrjäytymisen) riski kasvaa, sillä mikään ei muuta suhdanneluonteista työttömyyttä rakenteelliseksi työttömyydeksi tehokkaammin kuin pitkittynyt työttömyys.

Työttömien nuorten sijoittuminen uusiin työpaikkoihin on pakottava kysymys

Työttömien nuorten sijoittuminen uusiin työpaikkoihin on pakottava kysymys, sillä pitkittyneellä työttömyydellä työuran alussa on huomattavia lyhyen ja pitkän aikavälin kustannuksia sekä yksilötasolla että yhteiskunnalle. Työmarkkinainstituutioiden ja -politiikan olisi otettava tämä haaste vakavasti.

Monien Euroopan maiden työmarkkinainstituutiot hidastavat talouden rakennemuutoksia

Nykyisellään monien Euroopan maiden työmarkkinainstituutiot hidastavat talouden rakennemuutoksia ja jarruttavat työntekijöiden sektorien välistä allokaatiota. Takertuminen kuihtuviin teollisuudenaloihin heikentää maiden

⁴ Ks. esim. Blanchard & Wolfers (2000) ja Ljungqvist & Sargent (1998).

(joissain tapauksissa jo nyt heikkoa) kilpailukykyä. Korkea ja pitkäkestoinen työttömyys tekee julkisen talouden vakauttamisesta haasteellisempaa ja heikentää rahapolitiikan välittymismekanismin toimintaa.

Työmarkkinainstituutioiden ja -uudistusten tulisi välttää puolueellisuutta

Työmarkkinoiden segmentoituminen vahvistaa joidenkin ryhmien, kuten nuorten, työllisyyden sopeuttamista suhteettomasti.

Työmarkkinainstituutioiden ja -uudistusten tulisikin välttää osittaisuutta eli suurten erojen synnyttämistä työntekijäryhmien välille. Sen sijaan tulisi keskittyä kokonaisvaltaisiin uudistuksiin, jotka vähentävät työllisyyden keskimääräisiä sopeuttamiskustannuksia koko taloudessa.

Rakenteellisia muutoksia edistävät ja segmentoitumista vähentävät uudistukset kantavat hedelmää tulevaisuudessa, sillä ne edistävät kilpailukykyä, potentiaalisen tuotannon kasvua ja hyvinvointia sekä tukevat julkisen talouden kehitystä.

Työmarkkinoiden toiminta vaikuttaa merkittävästi Euroopan talouden elpymisvauhtiin. Rakenteellisia muutoksia edistävät ja segmentoitumista vähentävät uudistukset kantavat hedelmää tulevaisuudessa sillä ne edistävät kilpailukykyä, potentiaalisen tuotannon kasvua ja hyvinvointia sekä tukevat julkisen talouden kehitystä.

LÄHDELUETTELO

- Bentolila, Samuel, Juan José Dolado ja Juan F. Jimeno. 2011 "Reforming an Insider-Outsider Labor Market: The Spanish Experience," IZA Discussion Papers 6186.
- Blanchard, Olivier ja Justin Wolfers. 2000 "The Role of Shocks and Institutions in the Rise of European Unemployment: The Aggregate Evidence." *The Economic Journal*, Vol. 110, No. 462, C1-C33.
- Bonthuis, Boele, Valerie Jarvis ja Juuso Vanhala. 2012 "What's going on behind the euro area Beveridge Curve?" mimeo. Saatavissa osoitteesta http://www.suomenpankki.fi/en/suomen_pankki/organisaatio/asiantuntijoita/Pages/vanhala_juuso.aspx
- Hijzen, A ja D. Venn. 2010 "The role of short-time work schemes during the 2008-08 recession", OECD WP 115.
- Karjanlahti, Kristiina ja Juuso Vanhala. 2012 "Nuorisotyöttömyyden nousu duaalisilla työmarkkinoilla" BoF Online X/2012.
- Lindbeck, Assar ja Dennis J. Snower. 2001 "Insiders versus Outsiders", *The Journal of Economic Perspectives* , Vol. 15, No. 1, 165-188.
- Ljungqvist, Lars ja Thomas J. Sargent. 1998 "The European Unemployment Dilemma" *Journal of Political Economy*, Vol. 106, No. 3, 514-550
- Pissarides, Christopher A. 2011. "Regular education as a tool of counter-cyclical employment policy." *Nordic Economic Policy Review*, 1/2011, 209-232.
- Reinhart, C.M., ja K.S. Rogoff. 2009 "The Aftermath of Financial Crises." *American Economic Review*, 99(2): 466–72)